

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Трушевич Ганни Богданівни «Іміджмейкінг у сучасних політичних технологіях: український досвід», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 – політологія, в галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки.

Суспільно-політичні трансформації, які можна спостерігати в останні десятиліття, пов'язані зі зростанням значення комунікативної складової політичного життя, призводять до того, що на зміну традиційним засобам формування громадської думки, які використовували телебачення, радіо та пресу, приходять сучасні політичні технології, передусім – іміджмейкінг.

Дискусії, спричинені появою та розвитком іміджмейкінгу у сучасних політичних технологіях вимагають детального аналізу теоретико-методологічних засад та концептуальних підходів його становлення та розвитку і визначення особливостей та орієнтирів практичного застосування інструментів та практик іміджмейкінгу в демократичних суспільствах.

Сучасні політичні технології створюють нові виклики та проблеми, пов'язані із маніпулятивним впливом на електорат. Політичні маніпуляції дуже вдало маскуються за необхідністю донесення змісту, форм, прийомів та методів політичного впливу на електорат, нібито сприяють зростанню політичної культури. Політична наука потребує розробки сучасного інструментарію дослідження маніпулятивного впливу політичних технологій та виявлення й дезавування маніпуляцій у технологічних прийомах іміджмейкінгу для того, аби громадяни змогли раціонально обирати політиків більш професійних та відповідальних перед виборцями. Також недостатнім є науковий доробок щодо дослідження технології іміджмейкінгу в українській політичній науці та змін в підходах та методах створення і застосування технології формування іміджу політиків.

Водночас, іміджмейкінг є спробою вирішення проблеми дефіциту комунікації, яка дозволяє відновлювати довіру у політичній інтеракції між публічною владою та громадянським суспільством в умовах сучасних глобальних політичних, військових та цивілізаційних трансформацій, які спричиняють зміни уявлень щодо політичних лідерів. Відповідно, іміджмейкінг постійно вдосконалюється і створює нові концепти та правила, щоб відповідати вимогам електорату.

За таких умов дисертація Трушевич Ганни Богданівни виступає актуальною, своєчасною науково-дослідною роботою та відображає важливу наукову проблему, яка опосередкована основною метою – проаналізувати та описати досвід політичного іміджмейкінгу в Україні в контексті сучасних політичних технологій і з'ясувати його особливості, пов'язані з еволюцією змін у культурно-ціннісних та політичних орієнтаціях громадян за останні роки.

За своєю темою та змістом дисертаційна робота має зв'язок з науковими програмами та темами, вона здійснена в межах науково-дослідної теми кафедри політології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

«Дослідження політичної реальності в контексті нелінійної соціокультурної динаміки»» (державна реєстрація № 0116U006604).

Авторські наукові положення, висновки та рекомендації, що представлені в дисертації є обґрунтованими та достовірними. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достеменність забезпечено експертним підходом авторки до вирішення поставлених наукових завдань, що дозволило реалізувати поставлену мету дисертаційної роботи та сприяло дотриманню структурно-логічної послідовності у викладенні матеріалу. Використання достатньої джерельної бази за темою дисертаційного дослідження та великого масиву аналітичних та науково-дослідних статей (список використаної літератури становить 136 позицій), таких методів політичного аналізу, як-от спостереження, ситуаційний аналіз, івент-аналіз, контент-аналіз, SWOT-аналіз та метод експертних оцінок, дозволяють стверджувати про відповідність предметної спрямованості дисертаційної роботи науковій спеціальності 052 «Політологія» та засвідчують достатньо високий дослідницький потенціал авторки. Чимала кількість напрямів апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях та результати власних досліджень належним чином репрезентовано у дисертації Трушевич Ганни Богданівни.

Водночас, обґрунтованість наукових результатів дисертації забезпечено застосуванням широкого арсеналу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Зокрема, у роботі авторка використовує комплексний підхід до застосування наукових методів. Авторка спиралась на діалектичну методологію дослідження та дедуктивний метод викладення матеріалу, рухаючись від загально-теоретичних визначень категорії «імідж» до аналізу конкретного змісту «політичного іміджу» та «іміджмейкінгу», їх технологічного виміру. Використання аналітичного методу дозволило проаналізувати науковий доробок дослідників щодо визначення теоретичних засад та технологічних основ політичного іміджмейкінгу, метод системного аналізу дозволив визначити структурні елементи політичного іміджу, інституційний метод розкрив функціональну основу розвитку нормативної практики використання іміджевих технологій, виділення стабільних моделей інтеракції публічної влади та громадянського суспільства, завдяки комунікативному підходу було визначено вивченню взаємодії політика з електоратом, проаналізовано вплив комунікацій на формування стратегії політичного іміджу та використання PR-технологій у просуванні та донесенні побудованого іміджу виборцям. Це дало змогу дисертантці комплексно дослідити сутність, зміст, технологічний потенціал політичного іміджмейкінгу в цілому та особливості його використання в українській політичній практиці, сприяло належному рівню обґрунтованості та вірогідності змісту дисертаційного дослідження, самостійному та належному формулюванню його наукових положень.

У дисертаційній роботі вирішено коло взаємопов'язаних наукових завдань, що є свідченням досягнення мети дослідження. Основні результати дослідження відображено у висновках, що відповідають поставленим науковим завданням і

співвідносяться з науковою новизною отриманих результатів та досягнутими завданнями.

У процесі дисертаційного дослідження авторка розглядає основні теоретико-методологічні підходи та концепції визначення сутності іміджмейкінгу у сучасних політичних технологіях, досліджує провідні наукові концепції щодо іміджу та політичного іміджу на предмет наявності в них необхідного методологічного інструментарію для з'ясування та розуміння українського досвіду іміджмейкінгу, уточнює основні терміни та розмежовує базові категорії, які застосовуються для пояснення теорії та практики іміджмейкінгу, виявляє вплив ціннісних орієнтацій суспільства на створення різних образів українських політиків, описує іміджеву стратегію як політичну технологію в дії, аналізує роль різних компонентів/складових іміджу, здійснює аналіз сучасних засобів комунікації політика з виборцями в українській практиці, на прикладі побудови іміджу Президентів України П.Порошенка та В.Зеленського показує особливості іміджмейкінгу як політичної технології в українській соціально-політичній практиці останніх років.

Вищенаведені положення свідчать, що дисертаційна робота Трушевич Г. Б. містить ряд наукових положень та висновків, які мають важливе значення для такої галузі як соціальні та поведінкові науки та характеризується єдністю змісту. Винесені на захист положення наукової новизни послідовно відображені у тексті роботи, переконливо аргументовані дисертанткою та є прикладом наукового дослідження достатньо високого теоретичного й практичного значення.

Достовірність наукових результатів і висновків дисертаційного дослідження, коректне застосування наукових методів, обґрунтованість мети та завдань дозволило авторці провести ретельний та всебічний аналіз обраної проблематики та отримати результати, які репрезентуються у науковій новизні, теоретичній та практичній значимості дисертації. Відображенням цьому виступають основні положення дисертаційної роботи, які самостійно сформульовано автором і зумовлюють релевантну наукову новизну.

Головною новацією роботи є визначення стратегії побудови політичного іміджу, як головної складової передвиборчої кампанії. У роботі авторкою розроблено та представлено власну модель побудови політичного іміджу.

Новаторським можна вважати запропонований дисертанткою аналіз впливу трансформації цінностей громадян України на політичну технологію формування іміджу у зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії в Україну, нею запропоновано типи іміджу сучасних українських політиків, виходячи з політичної практики України.

Науковий інтерес також представляє запропонована авторкою типологія іміджевих образів українських президентів із застосуванням методики контент-аналізу їх інвагураційних промов, офіційних виступів та визначення особливостей мовного іміджу сучасних українських політиків. Авторкою проаналізовано особливості формування та трансформації іміджу Президентів України з 2014 по 2022 роки.

Продуктивною представляється авторська пропозиція щодо визначення правил коригування зовнішнього іміджу політика, як одного з компонентів

створюваного образу, а також розроблені авторкою рекомендації щодо роботи політика в соціальних мережах.

Положення наукової новизни повною мірою відображають зміст дисертаційного дослідження, що підтверджено послідовними та логічними висновками дисертантки за його результатами.

Дисертаційне дослідження Трушевич Г. Б. є самостійним, оригінальним, послідовним, науково-цінним дослідженням, містить наукові обґрунтовані теоретичні та практичні результати.

Позитивно оцінюючи отримані Ганною Богданівною результати проведеного нею дослідження, відзначаючи високий професійний рівень, глибину та змістовність викладеного матеріалу, необхідно відзначити й певні дискусійні положення дисертації та висловити рекомендації.

1. Авторка здійснила ґрунтовне дослідження основних підходів до визначення змісту, типів та функцій політичного іміджу (підрозділ 1.2.) та ціннісного виміру українського політичного іміджмейкінгу (1.3.). Обґрунтовано основні положення іміджмейкінгу зарубіжними та вітчизняними авторами. Натомість, варто було б звернутися також до доробку таких українських дослідників сучасних політичних технологій та технологічного виміру політичного та виборчого процесу, як О. Дузь, О. Заславська, Н. Лютко, Л. Кочубей, Т. Моторнюк, Г. Пилипенко, М. Бучин, Є. Юрченко, І. Шкурат та інших. Від цього робота тільки виграла би.

2. Спираючись на український досвід іміджмейкінгу, у дисертації виділено авторські типи іміджу політиків: «Артист» та «Волонтер» (С. Притула), «Воїн» (В. Зеленський), «Мудрий гетьман» (П. Порошенко), «Постійний опозиціонер» (Ю. Тимошенко), «Управлінець» (Д. Разумков), «Мер» (В. Кличко, А. Садовий, Б. Філатов, І. Терехов). Натомість, не розкрито повною мірою їх сутність, технології створення та результативність. Також було б доцільно навести приклади критики виділених типів з боку політичних опонентів. Які перспективи бачить Ганна Богданівна щодо кожного з наведених типів?

3. До переваг даної роботи слід, безумовно, віднести авторські розробки, типології та рекомендації практичного характеру. Але є і зворотній бік такого прикладного характеру дисертації. Місцями дисертація нагадує інструкцію з побудови іміджу політика, а замість критичного аналізу чи співставлення різних підходів до формування іміджу, авторка зазначає, що спирається на власний досвід політичного консультування (с. 100, с. 101, с. 126, ін.), визначаючи доцільність тієї чи іншої складової побудови іміджу.

4. У підрозділі 2.1. дисертаційного дослідження авторка визначає побудову стратегії політичного іміджу, як головну складову передвиборчої кампанії політика. Вона стверджує: «Ми переконані, що початкова мета стратегії іміджу – перш за все формування думки про сприйняття особи як політика та досить вдало виконувати функції, що відповідають очікуванням електорату» (с. 73). Погоджуючись із цією тезою, слід відзначити, що у подальшому авторка практично не приділяє уваги дослідженню електорального процесу, впливу іміджмейкінгу на електоральну поведінку. Враховуючи, що виборчі кампанії є суттєвою ознакою української демократії (яка ідентифікується як «електоральна

демократія») було б доцільно більше уваги приділити концептуалізації іміджу як складової електорального процесу та чинника електоральної поведінки.

Вказані зауваження не впливають на загальну високу оцінку представленого дослідження, вони мають суто уточнюючий характер. Загалом, хочу відзначити, що дисертантка підготувала цікаву, ґрунтовну наукову роботу, яка характеризується самостійністю та завершеністю. Вона цілковито досягає поставленої мети, розв'язує сформульовані завдання та містить положення, що мають важливе значення, як для політичної теорії, так і для практичної політичної діяльності. Текст дисертації є логічно структурованим, а мова доступною та, водночас, науковою.

Дисертаційна робота Трушевич Ганни Богданівни на тему: «Іміджмейкінг у сучасних політичних технологіях: український досвід», представлена до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю: 052 «Політологія» виконана на гідному науковому рівні, характеризується високим ступенем обґрунтованих положень, достовірність яких підтверджується потужною джерельною базою з політичних технологій.

Дисертаційна робота є цілісною, самостійною, завершеною роботою та такою, що відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року зі змінами внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21 березня 2022 року. Авторка дослідження Трушевич Ганна Богданівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Офіційний опонент

доктор політичних наук, професор,
декан факультету психології, політології та соціології
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Денис ЯКОВЛЕВ

Підпис офіційного опонента засвідчую:

Перший проректор
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
професор

Мінас АРАКЕЛ'ЯН